

หนังสือและอุปกรณ์การสอนสำหรับวิชาสังคมศึกษา

รสา วงศ์ยังอยู่

บรรณารักษ์ ร.ร. วัดราชบพิธ

การศึกษาในปัจจุบันนี้นอกจากจะตั้งแต่มให้เด็กเกิดพัฒนาการทางร่างกายและสติปัญญาแล้ว ยังมุ่งตั้งแต่มพัฒนาการทางสังคมและอารมณ์ด้วย จึงมิได้จำกัดการเรียนให้เฉพาะแต่หนังสือที่เป็นบทเรียนเท่านั้น ต้องแนะนำให้เด็กได้อ่านหนังสือชนิดต่าง ๆ เพื่อให้ความเข้าใจเรื่องที่รอบ ๆ ตัวของเขามากยิ่งขึ้น จึงจะทำให้มีความรู้กว้างขวาง และมีความคิดแจ่มแจ้งเข้าใจในปัญหาทั่ว ๆ ไป ทางโรงเรียนจึงต้องให้นักเรียนได้ศึกษาสิ่งต่าง ๆ นอกเหนือไปจากบทเรียนที่กำหนดไว้ในชั้นเรียน ห้องสมุดมีส่วนช่วยอย่างมาก เพราะเป็นแหล่งวิทยากรในโรงเรียน

ในการที่จะสอนวิชาสังคมศึกษาให้ได้ผลดี ครูผู้สอนซึ่งมีความรู้กว้างขวางในวิชา เพราะสอนมาเป็นเวลานานก็ย่อมจะได้ศึกษาวิชาแขนงนั้นมาโดยละเอียดแล้ว จึงควรปรึกษากับบรรณารักษ์ ร่วมกันพิจารณาว่าควรจะใช้หนังสืออะไรจึงจะเหมาะสมและให้ผลแก่วิชา ครูเป็นผู้เลือกและบรรณารักษ์ร่วมในความคิดเห็นด้วย หนังสือดังกล่าวนี้ต้องเป็นหนังสือที่เกี่ยวข้องกันในวิชาแขนงนี้ ต้องเป็นไปตามความต้องการและสนใจของเด็กจำต้องเลือกให้เหมาะสมตามความสามารถต่าง ๆ กัน เพราะมิได้ให้ผู้ใช้ซึ่งมีความรู้ในระดับต่าง ๆ กัน บางเล่มก็ต้องเป็นหนังสืออ่านง่าย ๆ บางเล่มก็กว้างขวางขึ้นไปตามลำดับ มี

ทั้งประเภทที่เกี่ยวข้องด้วยวิชาภูมิศาสตร์ เช่นการท่องเที่ยวเดินทาง, วิชาประวัติศาสตร์ ได้แก่ประวัติศาสตร์บุคคลสำคัญต่าง ๆ ทั้งในด้านปกครอง, ศาสนา, และการคิดค้นต่าง ๆ เป็นต้น การสงครามสมัยต่าง ๆ จดหมายเหตุ บันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ได้แก่พระราชบัญญัติต่าง ๆ กฎหมายที่ควรทราบ สถิติต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีหนังสือที่เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และศาสนา ควรจะรวบรวมปาฐกถา และบทความต่าง ๆ ไว้ด้วย นอกจากนี้ยังมีวารสารที่ออกตามแนวนั้น เช่นวารสารของกรมการประมง, กระทรวงมหาดไทย, กรมป่าไม้, กรมการกสิกรรม, สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ, กรมประชาสัมพันธ์ และอื่น ๆ อีกตามที่เห็นสมควร วารสารภาษาต่างประเทศควรที่จะรับอย่างยิ่งคือ "The National Geographic Magazine"

นอกจากหนังสือดังกล่าวแล้ว หนังสือประเภทนวนิยายบางเล่มก็เนื้อเรื่องที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเหตุการณ์ หรือขนบธรรมเนียมประเพณีในอดีตได้ละเอียดและแจ่มแจ้งตราบเท่าที่อ่านหนังสือประวัติศาสตร์ในชั้นเดียวกัน ดังเช่นเรื่อง ดีแผ่นดิน เขียนโดย ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นต้น ทำให้ผู้อ่านเกิดพัฒนาการทางอารมณ์ และสนใจในประวัติศาสตร์ไทยยิ่งขึ้น บรรณานาที่จึงควรควาเหตุการณ์เก่า ๆ ในสมัยที่เรื่อนั้นอาจถึงเป็นต้นว่าการเล็ดจประพาศต้น การเล็ดจประพาศยุโรป ตลอดจนกระทั่งบันทึกเหตุการณ์ตอนพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงสวรรคต กับทั้งประเพณีแต่งกายในสมัยต่าง ๆ เหล่านี้เป็นต้น ความจริงต่าง ๆ อันปรากฏอยู่ในจดหมายเหตุหรือพงศาวดารนั้น เมื่อนำมาเขียนในทำนองนวนิยายอิงประวัติศาสตร์แล้ว ทำให้เรื่อนั้น ๆ เกิดมีความหมายแก่ผู้อ่าน และเมื่อเรื่อนใดอ่านแล้วได้ทั้งสาระประโยชน์กับทั้งบันเทิงใจเป็นการพักผ่อนสมองไปในตัว เรื่อนเหล่านี้ย่อมมีคุณค่า ฉะนั้น หนังสือทำนองนี้บรรณารักษ์ต้องพิจารณาให้มิไว้ในห้องสมุดด้วย

อุปกรณ์การอ่านสำหรับวิชาที่มีความจำเป็นอยู่มาก เพราะการที่นักเรียนได้เห็นได้สัมผัสกับของจริงย่อมทำให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น
อุปกรณ์เหล่านี้มีภาพต่าง ๆ

วัตถุดิบ เช่น ฉ้ายตั้งแค่งยังเป็นเมล็ด ผ้าฉ้าย แร่ต่าง ๆ เช่น เหล็ก ถ่านหิน คัมภีร์ หินชนิดต่าง ๆ ได้แก่ หินอ่อน, หินชน และหินแปร พันธุ์ข้าวชนิดต่าง ๆ ใบชา เงิน เหรียญชนิดต่าง ๆ พันธบัตรต่าง ๆ ปฏิทิน แด่คมป์ ตลอดจนในแถลงการณ์ของรัฐบาล เป็นต้น ดังเหล่านี้แยกเก็บไว้ในห้องพิพิธภัณฑ์ หรือจะใส่มุมหนึ่งของห้องสมุดก็ได้

ดังเหล่านี้ครูและบรรณารักษ์ควรร่วมกันสนับสนุนให้นักเรียนร่วมด้วย เช่น ให้รวบรวมจำพวกภาพต่าง ๆ ไปดัดทำการ์ด หรือรูปที่คัดจาก magazine และหนังสือพิมพ์ อันเป็นรูปที่เกี่ยวเนื่องในบทเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ ด้วยเหตุนี้ ครูผู้สอนสังคมศึกษาควรชี้แจงและปลุกความสนใจให้นักเรียนได้กระทำในเวลาว่าง แด่ดวงหารูปต่าง ๆ รวบรวมไว้เรื่อย ๆ ทั้งภาพของไทยเราเองและต่างประเทศ ภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ อันเป็นเครื่องจรรึก และจะเป็นประวัติศาสตร์ในวันหน้า เช่น ภาพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงผนวช ภาพเหตุการณ์คลองสุเอซ ภาพการประชุมของสหประชาชาติ ภาพบุคคลสำคัญ ๆ มาเขียนเขียนแสดงสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศไทย ฯลฯ

ถ้าในห้องสมุดมีกระดานป้ายสำหรับติดภาพเหล่านี้ จะติดไว้ให้ดูชั้นหนึ่งก่อนก็ได้ แด่จึงแยกเข้าเล่มในภายหลัง นอกจากนั้นถ้าเห็นเป็นการสมควรจะเขียนหรือพิมพ์ข้อเฉพาะ ที่เป็นภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ที่ไม่ค่อยชินหูชินตา หรือเป็นคำใหม่แก่นักเรียน คิดไว้บ้างก็ได้ เช่น พระบรมราชจักรีวงศ์ จะบอกคำแปลไว้ด้วยหรือไม่ก็ได้ ดั่งจนการแยกศัพท์นั้นเป็นหน้าที่ของเด็กที่จะคิดเอง และได้ถามครูประจำวิชาคำภาษาต่างประเทศเช่น Ghana (Formerly Gold Coast) เป็นเรื่องของเด็กอีกที่จะไปดูแผนที่เองว่าอยู่ที่ไหน นอกจากจะให้ชินหูชินตาแล้วยังเป็นดังจูงใจให้อยากรู้เรื่องของคำนั้นต่อไปอีก ทำให้ความรู้กว้างขวางและแม่นยำยิ่งขึ้น นาน ๆ ครั้งอาจนำคำเหล่านี้มาเล่นทายปัญหากันอีกก็ได้ จะทำไว้เด็กอื่น ๆ ที่ไม่ค่อยมีความดังเกิด ดังเกิดด้น

แผนที่ ลูกโลก แอทดาด แผนที่ และแผ่นผังต่าง ๆ เช่น แผนที่ภาพการ
คดียางพาราในสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ถ้าห้องสมุดมีเครื่องฉายภาพยนตร์ มี film filmotrip
และ slide ถ้าไม่มีก็อาจยืมได้จากที่อื่น ๆ นำมาฉายให้ดูเป็นครั้งคราวก็จะเป็นการดีด้วย
เพราะวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชากว้างขวาง ครูไม่อาจจะจัดประสบการณ์โดยตรงซึ่งเป็นการ
ที่ถูกต้องแก่เด็กได้ จึงควรมีอุปกรณ์หลาย ๆ อย่างดังกล่าว

บรรณารักษ์ต้องเป็นผู้แนะนำ หรือช่วยเหลือผู้ใช้ ห้องสมุดให้ได้รับประโยชน์ จาก
หนังสือและอุปกรณ์ดังกล่าว ก็จะเป็นผลตมถึงความมุ่งหมายของการศึกษา

นักปราชญ์ว่า

“จะไม่เกิดประโยชน์อย่างใดเลยถ้าไม่นักสนุก พุดสั้น ๆ ก็คือว่า จงเรียนวิชา
ที่ท่านชอบมากที่สุด” — วิลเลียม เชกสเปียร์

“สิ่งที่มนุษย์ทำ, คิด, ได้ประโยชน์ หรือเป็นอยู่นั้น เป็นของวิเศษที่สงบนิ่งอยู่ใน
หน้าหนังสือทั้งสิ้น” — คอมีส การ์โลล

“การอ่านหนังสือไม่ใช่เพื่อแย้ง, จับผิด, เชื้อตามหรือปล่อยตามเรื่อง แต่เพื่อ
ซังน้ำหนักและพิจารณา” — ฟรานซิส เบคอน

“ความโง่ไม่น่าละอายเท่ากับการไม่ยอมเรียน” — เบ็นจามิน แฟรงคลิน

“คนเราควรอ่านหนังสือด้วยความสมัครใจ ถ้าถือว่าการอ่านหนังสือเป็นงานแล้ว
จะได้ประโยชน์เพียงเล็กน้อยเท่านั้น” — แซมมวล จอนสัน

“หนังสือเป็นชุมทรัพย์ของโลก เป็นมรดกที่เหมาะสมแก่ชนรุ่นหลังและของชาติ”
— เฮนรี เดวิด ธอโร